

ŽIVLJENJE IN SVET

ILUSTROVAN TEDENSKI OBZORNIK

25

POSTNINA
PLAČANA
V GOTOVINI

LJUBLJANA, 16. JUNIJA 1935. ★ KNJIGA 17. ★ UREDNIŠTVO IN UPRAVA V LJUBLJANI, KNAFLJEVA ULICA ŠTEVILKA 5.—. CENA POSAMEZNI ŠTEVILKI DIN 2.—

ŽIVLJENJE IN SVET — ilustrovan tedenski obzornik

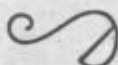
Izhaja ob nedeljah ter stane na leto (dve knjigi) 80 Din, za pol leta (ena knjiga) 40 Din, za četrt leta 20 Din, mesečno 8 Din. Posamezni zvezki se dobivajo po 2 Din

Naročnina za inozemstvo: ITALIJA: četrtno 8 lir, polletno 16 lir, celoletno 30 lir. FRANCIJA mesečno 4 franke. ČESKOSLOVAŠKA mesečno 6 kron. AVSTRIJA mesečno 1 šiling. AMERIKA IN OSTALO INOZEMSTVO letno 1½ dolarja

UREDNIŠTVO IN UPRAVA v Ljubljani, Knafljeva ulica 5
TELEFON št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126. ŠT. HISNEGA TELEFONA 905

UREDNIŠTVO NACELNO NE VRAČA ROKOPISOV

UREDNIK IVAN PODRŽAJ

VSEBINA ŠT. 25:

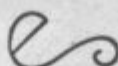
Dr. Maks Kremžar: HOMOIOPATHIA (2) — FILM V STROJEGRADBI — NENAVADNA VAS — Ivo Lapajne: VINTGAR — Dr. Anton Debeljak: PO SINJI ADRIJI (25) — Srečko Kosovel: TRI SESTRE — Essad beg: ZAROTA ZOPER SVET (25) — STRATOSFERNI VZLETI (kk) — TRNOVO, STARA BOLGARSKA PRESTOLNICA (B. K.) — DIVJE MAČKE NA ŠKOTSKEM — IZ LITERARNEGA SVETA (Tone Čufar, Ameriška komedija - A. Debeljak) — ELEKTRIČNO OKO V MEGLI — ČLOVEK IN DOM (Kdaj in kako presajamo lončnice — O lepi kuhinji) — ŠAH (Vasja Pirc: Moji vtisi s šahovskega turnirja v Moskvi — Problem 121) — ZA BISTRE GLAVE — Na platnicah: HUMOR — GLAVOSEK (Crassus) — LOČENI, NE DA BI VEDELI — GLAS CESARJA FRANCA JOŽEFA — ANEKDOTE

Slika na ovitku: BOLGARSKI KMET

Naslovnna slika: ŠVICARSKI MOTIV

V prihodnjih zvezkih »ŽIVLJENJA IN SVETA« bodo izšli razen že naznanjenih naslednji prispevki:

Dr. Mirko Černič: Kirurška tuberkuloza in planinsko zdravilišče — Laponci, srepi mistiki — Pri niponskih menihih — Razstava Kalvinovih del — Slepec je spregledal in svet se mu vidi drugačen, nego si ga je predstavljal — Sušilnica pod stropom — Vežbanje mišic i. dr.

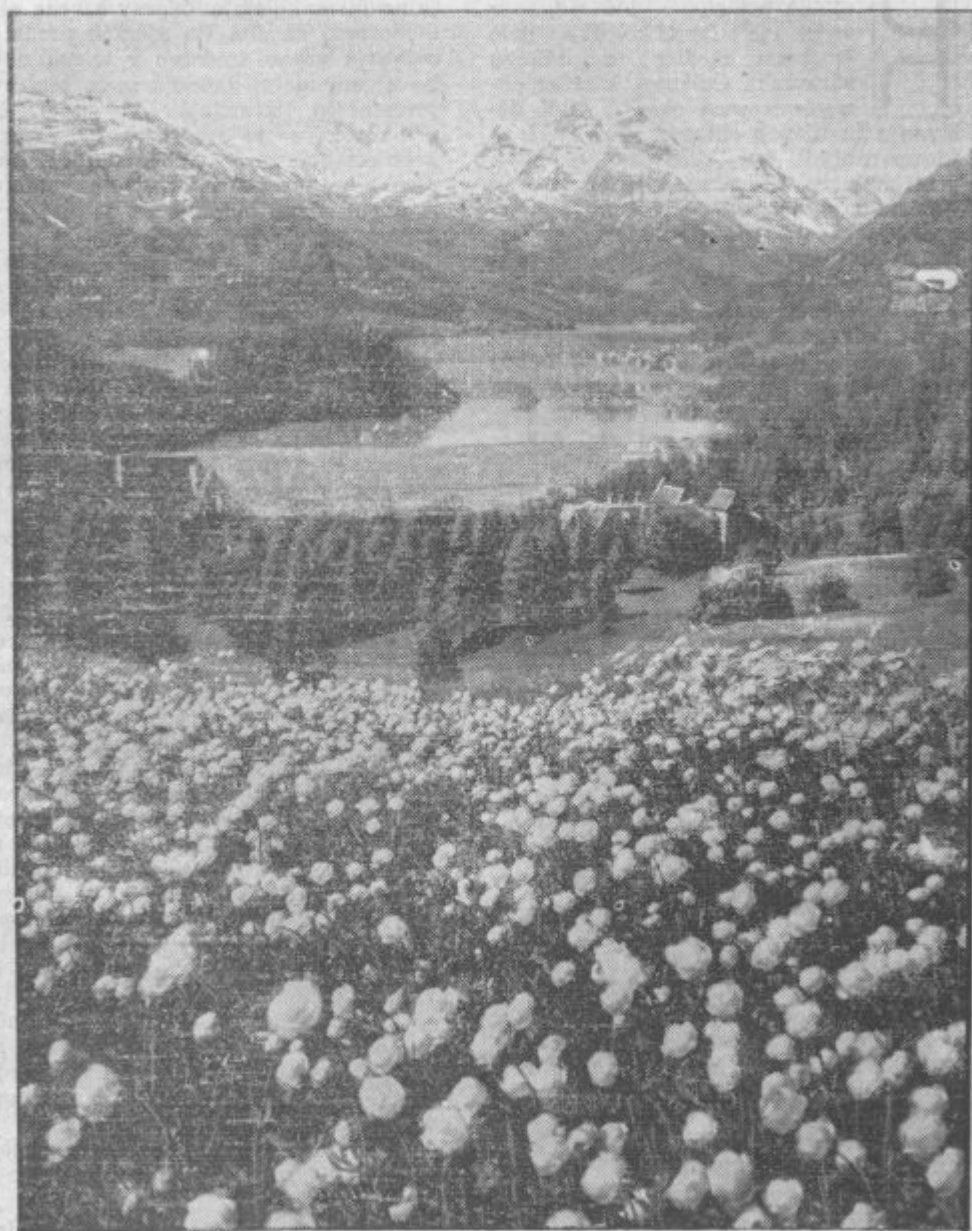
IZDAJA ZA KONZORCIJ ADOLF RIBNIKAR — TISKA NARODNA TISKARNA
V LJUBLJANI — NJEN PREDSTAVNIK FRAN JEZERSEK

ŽIVLJENJE IN SVET

STEV. 25.

V LJUBLJANI, 16. JUNIJA 1935.

KNJIGA 17.

ŠVICARSKI MOTIV. (Foto)

H O M O I O P A T H I A

DR. MAKS KREMŽAR

N A D A L J E V A N J E

Kako je prišel Hahnemann do simile principa? Slučajno. Prevajal je farmakološko delo (materia medica) angleškega zdravnika Cullen-a, kjer se obravnava med ostalim tudi delovanje in učinek chinove skorje, ki so jo uporabljali kot zdravilno sredstvo proti malariji. Hahnemann je bil že pred tem mnenja, da substance, ki povzročajo znake mrzlice, n. pr. zelo močna črna kava, arnika, poper, arsenik, morejo vplivati zdravilno na malarijo. Takoj se je hotel prepričati o učinku chinove skorje na sebi. Poskus opisuje takole: »Použil sem v poskusnem namenu nekaj dni dvakrat dnevno po štiri kvinte (1 kvinta = 1,6 grama) chinove skorje; občutil sem najprej, da mi postajajo noge in konci prstov mrzli, lotevala se me je utrujenost in dremavica, začelo mi je utripati srce, puls je bil trd in brz; v udih tresenje in tesnoba; nato kljubovanje v glavi, rdečica v licu, žeja, kratkomalo, pojavili so se vsi znaki, ki jih poznam pri malariji. To je trajalo dve do tri ure in se je pojavilo, čim sem dozo ponovil; sicer ne. Ko sem prenehal uživati chinovo skorjo, sem bil zopet zdrav.«

Misel, da se bolezni zdravijo z istimi sredstvi, se je po tem poskusu tako trdno usidrala v njegovi duši, da ji izreče splošno veljavnost. Na podlagi tega opazovanja je izdelal cel system, ki ga je s fanatično vztrajnostjo enostranskega raziskovalca zagovarjal do svoje smrti.

Dve leti kasneje (1792. l.) je objavil v žurnalu praktičnega zdravilstva, da sta poskus na živalih in botanična analiza za presojo delovanja zdravil negotova; zdravila da je treba preizkusiti na ljudeh, v primerih zastrupljenja in ob bolniški postelji, posebno pa z namenoma napravljenim poskusom na zdravih ljudeh; pripomnil je nadalje, da moramo poznati učinek sredstva, preden ga uporabimo.

Fyziološke farmakologije (nauk o zdravilih) do takrat še ni bilo. Z ozirom na poizkuse, ki jih je obavljal na zdravih, na sebi, na članih svoje družine in na svojih učencih, ga moramo

smatrati za ustanovitelja eksperimentalne farmakologije, čeprav seveda ne v modernem smislu. Po njegovi predstavi ustvarja vsako sredstvo v telesu neka-ko njemu lastno bolezen in to tem svojevrstnejšo, izrazitejšo in jačjo, čim učinkovitejša je sredstvo. Pri izrazito kronični bolezni je treba uporabiti tako sredstvo, ki ima za posledico umetno, kronično slično bolezen, da se ona prva, kronična, pozdravi.

Štirinajst let po teh prvih začetkih je objavil veliko delo »Organon zdravilstva« (Das Organon der Heilkunst), dovršen system svojega nauka, tako rekoč biblijo homiopatije. Kaj nam pove v tem delu? Novega ničesar. Simile-princip je stožec, na katerem se vrti njegov nauk: Bolezen da je smatrati kot neko bolezensko nerazporejenost naše življenjske sile v čuvstvovanju in delovanju; bistvo homiopatškega ozdravljenja da obstoja v tem, da prekrijemo od prirodne bolezni nerazporejeno življenjsko silo z umetno boleznijo, ki je nekoliko jačja in slična prvi in bila izzvana točno po sličnosti symptomov izbranem sredstvu (Arzneikrankheit, kakor jo naziva Hahnemann). Slovenski bi jo imenovali zdravilno bolezen, kar se čuje brez dvoja paradoksnost. To je bolezen, ki jo izzove v zdravilnem namenu použito zdravilo. Zdravilna bolezen stopi na mesto prirodne bolezni, ki je nasproti umetni zdravilni slična ali slabša. Proti tej umetni bolezni, nastali zavoljo použitega zdravilnega sredstva, da je življenjska sila nagonsko primorana nastopiti z večjo energijo. Umetna zdravilna bolezen da je časovno krajša, čeprav intenzivnejša od prirodne; organizem da jo kmalu premaga in se na ta način otrese obeh bolezni, kar znači zanj zopet ozdravljenje. Z modernimi besedami bi takole formulirali Hahnemannovo misel: Po sličnosti symptomov izbrano sredstvo povzroča odgovarjajočo bolezen, ki prvotno bolezen izpodrine in prekosi.

Nadalje uči v svojem organonu, zdravilna sredstva da niso mrtve substance v navadnem pomenu; njih bistvo da je dinamično-psychično, da so čista sila. S tem, da sredstva razredčujemo, jih nekako dematerializiramo. Razredčena

sredstva, da razvijajo duševne zdravilne sile do neverjetne višine in to celo taka sredstva, ki v svojem surovem stanju sploh niso učinkovita v človeškem telesu.

To je v kratkem Hahnemannov nauk. Jedro tvorijo: simile-princip, izbira sredstva in razredčevanje doz.

Že ta kratka skica njegove življenjske poti nam pove, da je bil Hahnemann neobičajne narave, osebnost z močno sugestivno silo; po njegovih literarnih publikacijah sodimo, da je bil originalen duh. Kakor že povedano, je znanstveno sodobno medicino popolnoma obvladal, poleg tega pa je bil precej doma v kemiji. V praksi je znatno prekašal tedanje zdravnike, posebno, kar se tiče dietetičnih in fizikalnih method; mnogo sreče je imel tudi v propagiranju pametnih higienskih načel. Kolegialni ozirji nasproti tovarišem so mu bili tuji. Način njegovega boja je bil oseben, manj stvaren; kolege je javno napadal; večkrat se je obračal direktno na javnost. Zaradi tega njegov nauk ni imel pristašev ali vsaj malo med zdravniki, zato tem več med laiki.

Osebnost in nauk Hahnemanna sta bila za njega dni predmet ljutih bojov. V drugi polovici prejšlega stoletja je znanstvena medicina homoiopathijo vedno bolj odklanjala. Homeiopathia se v zdravniških krogih ni smatrala kot enakovredna panoga medicine in homoiopatski zdravniki uradno niso bili pri-

znani, medicinska društva jih niso sprejemala kot člane. Tako pred dobrimi 30 leti encyklopedia »Die deutsche Klinik« ni vsebovala sestavka o homoiopathiji.

V zadnjih letih je nastopil preobrat. O homoiopathiji so začeli zopet razpravljati, obravnavati njen položaj nasproti ostalim therapeutskim methodam in kritično preizkušati učinkovanje njenih sredstev. Pobudo za to je dal berlinski kirurg prof. Bier l. 1925 z brošuro, ki jo je objavil pod naslovom: »Kakšen položaj nam je zavzeti napram homoiopathiji?« (Wie sollen wir uns zur Homöopathie stellen?). Temu je sledilo veliko literarno gibanje »za« in »proti«, kar nam bo razumljivo, ako pomislimo na osebnost tega učenjaka in na ugled, ki ga uživa v svoji specialni stroki, »nič manj spretno od noža ne sukajoč peresa«. In prusko naučno ministrstvo je ustanovilo na berlinskem vseučilišču stolico za homoiopathijo. Doslej je šla homoiopathia vedno svojo pot; oficijelna medicina se ni nikoli potrudila, da bi znanstveno preiskala temelje homoiopathije, ki je imela zaščito le pri majhnem številu zdravnikov (v Nemčiji jo še danes priznava in izvršuje okoli tri sto zdravnikov) in pri nekvalificiranih mazačih.

Kakšno je stališče šolske medicine, ki ga momentano zavzema nasproti homoiopathiji? To hočem v naslednjem pokazati.

D A L J E

FILM V STROJEGRADBI

Na novih strojih se često pojavijo napake, ki se kažejo samo v obratu, dočim jih ni mogoče najti, kadar stroj miruje. Za odkrivanje takih napak se zadnji čas industrija v čedalje večji meri poslužuje filma, in sicer s časovnim povečevalom, ki omogoča, da si lahko reproduciramo potek dogajanja v poljubno počasnem tempu. Filmani motorji, ki delajo v resnici po nekaj tisoč obračajev na minuto, teko na platnu stokrat ali tisočkrat bolj počasi, pri čemer se s prostim očesom lahko opazijo vse morebitne deformacije sestavnih delov, ki jih pri konstrukciji stroja ni bilo mogoče predvidevati in ki so krive, da stroj ne dela kakor bi moral.

NENAVADNA VAS

Pred nekaj tedni je umrla v starosti 86 let Portugalka, katere potomstvo tvori celo selo. Ime ji je Maria do Mattos — po naše Hostnikova — in vas, ki jo je ustanovila ter obljudila, je Ventosa. Stoji blizu

Marcasa na severnem Portugalskem. Tu stanuje njen naraščaj: 14 otrok, 59 vnukov in 82 pravnukov.

SIPEK (izrezanka)

V I N T G A R

O NASTANKU DIVJEROMANTICNE SOTESKE RADOVNE

IVO LAPAJNE

Soteske so globoke zarez, žive brazde na skorji naše zemlje. Priče so orjaške gorotvorne sile, ki so v osredotočenih sunkih prelamljale gorske vence v tesne prepadne globeli. Najsi je vzrok nastanka sotesk kakršenkoli, odkar se je človek razmnožil in razselil po zemlji, vselej so bile gorske tesni v obrambi svobode in domovine dramatična prizorišča ljutih bojev. Težko prehodna gorovja so v globokih soteskah zapustila v zgodovini bojev za svobodo narodov najsvetlejša poglavja junaštva. Tesna vrata med notranjim svobodnim, visokokulturnim življenjem, pa vnanjim navalom osvajačev so povsod v goratih pokrajinah v živo skalo vklesani spomeniki narodove usode, kjer se je v dolgih tisočletjih odločalo o obstanku cele vrste držav.

Nič manj pomembne, še bolj divje in romantične so soteske, ki jih je v obličje naše zemlje zarezala vekomaj neutrudna mehanična sila tekoče vode. V dolgih tisočletjih razvoja zemeljskega površja so razne spremembe zaprle mirni tok mnogih vod. Nastalo jezero se je moralo poiskati nov odtok in kjer se je voda zaglodala v živo skalovje, je zarezala v dolgi dobi globoko, kamenito strugo. Slično naključje je primoralo našo Radovno, da je, iščoč nov odtok, ustvarila ljubki okolici Bleda divje skrivnostno nasprotje v globoki soteski Vintgarja.

Preden je gorenjski kot posetila hladna in dolgotrajna ledna doba, je bilo ponekod površinsko lice vse drugačno. Mogočni Bohinjski in Dolinski lednik, pa njun srednji, mnogo manjši vrstnik, lednik Radovne, so na svojem prodiranju in kasneje umiku izgledali, obrusili, ponekod znova odložili mnogo skalovja in kamenitega drobiža.*) Prav kakor v vsej okolici Bleda se je po umiku lednikov tudi v gorjanskem kotu, med podnožjem Pokljuke in Homom spremenilo površje. Dandanes prerasli, nasuti podolgovati, pa zaobljeni hrbti malih gričkov niso nič drugega ko ostanki nek-

M. J. Germ: VINTGAR,
vstop v najožji del soteske

danjih ledniških grobelj. Vmes danes suhe doline so nekdaž oživljali bistri potoki. Nasuto ledniško groblje, ki ga je okrog Zg. in Sp. Gorij vse polno, je zaprlo odtok potokov proti vzhodu.

Tudi Radovna in njen sedanji levi pritok Rečica sta nekdaž imeli podaljšek svoje struge proti Bledu in Savi. Ledniške groblje, med njimi posebno dve večji, tako zvano Dolgo brdo pri vasi Krnici in Vršce, desno od Radovne pred vstopom v Vintgar, je po skoraj soglasni sodbi znanstvenikov odložil na svojem levem boku Bohinjski lednik.

V dobi, ko je Bohinjski lednik še pokrival okolico Bleda, se je lednik Radovne že umaknil iz svojega spodnjega dela. Radovna in potoki iz Možaklje so se za omenjenimi ledniškimi nasipi nabirali v jezero. Prejšnji odtok na vzhod je bil zasut in Radovna je bila prisiljena, da je začela na severovzhodu, nekako v višini 700 m, vrezavati v Homovo strugo, sedanji Vintgar.

Pred vstopom v Vintgar iz blejske smeri se še danes opazijo, nekako 20 m

*) Glej »Ledna doba v Jugoslaviji«, Zls. knj. 17, str. 256.

nad strugo Radovne sledovi nekdanje rečne terase. Ogromna množina vode, ki je pritiskala izpod talečega se ledu in snega, je vztrajno dolbla novo strugo. Zaustavljeni vodni tok je v prvem delu soteske pobiral gornjo plast hriba, jo odlagal in znova odnašal.

Divja, 1600 m dolga soteska je bila še do nedavna nedostopna, nepoznana. Bistra Radovna, plemenite postrvi, prepadne stene, kjer so gnezдили divji golobi, so bili edine priče stoletne samote. S podporo javnosti, posebno s požrtvovalno vmemo gorjanskega župana Zumra, ki je dela tudi nadzoroval, je bila v l. 1891.—96. zgrajena danes tako privlačna pot skozi romantični Vintgar.

Kako silovita, obenem čudovita je bila nekdanja borba med orjaško silo vode in odpornim kamenjem pričajo še danes slikoviti prizori na vsej poti. Kjer je soteska odprta, v mali dolinici ali kotlinici, je voda izdolbla prostorno strugo. Le mogočne skale še silijo Radovno, da živahno žuboreč grmi in bobni v manjših ali večjih slapovih čeznje. Ogoličene bregove, odkoder se je vedno znova rušilo skalovje in peševje v strugo, je v tisočletjih prekrila prepe-

J. J. Germ: VINTGAR. Vsa soteska je polna žuborečih brzic Radovne, ki vztrajno glodajo živo skalovje struge

rela prst in temni gozdovi listovcev sklanjajo svoje veje prav do korita.

Krona nepremagljive sile vode je naslednji, najožji del soteske. Pod največjim slapom v soteski, v tako zvani *Zumrovi galeriji* se skalovje tesno približa. Kako težko je tod Radovna izdolbla svojo pot v žilavo osrčje Homa, se še danes pozna na temnosivih, razdrapanih apnenčevih stenah, ki jih že tisočletja razkrajajo dež, led, sneg in mráz. V hladni, temni zarezi se mirno zrcali zelo globoka, čista in prozorna

Radovna, ki je zaradi silnega pritiska od strani tem globlje izčistila dno struge, kjer sedaj mirno počiva po prestanem divjem naporu.

Čim se je Radovna oprostila tesnega oklepa je v silovitem vrtincu izdolbla in spodkopala naslednji, ogromni kotel pod *Rančo pečjo*. Razdrapano skalovje je tod pozimi podobno kristalni dvorani. Nad zamrzlo globoko strugo se blešče zaledenele stene, velikanske ledene sveče vise po pečevju.

Za *Rančo pečjo* Radovna spet svobodneje zadiha. Spet se sklanja zeleno drevje globoko nad žuborečo strugo, le tu pa tam štrle oglodane in obrušene skale iz vode. Onstran kipi k nebu mogočen kameniti steber, tako zvana *Skala Kranjske hranilnice*, poimenovana v zahvalo veliki podpornici pri gradnji poti.

Pečine se znova povzpno strmo nad strugo, oba bregova se približata v divjo sotesko. V *Peklu smo*. Visoko v steni se vije pot. Razdrapano, neredno nagromadeno skalovje je bilo poleg *Zumrove galerije* najtrši odpor vztrajni eroziji Radovne. Mogočni, razpokani skladi skalovja na obeh straneh kažejo, kod vse je bil vezan hrib, preden ga je razdvojila voda. V divjem neredu se vrste v strugi oblastni kamni, kjer se zaganja, preskakuje in gloje Radovna le s težavo, noč in dan, leto za letom, da bi izgladila svojo pot. Hladne brzice zadevajo ob odporne žive skale ter se razčlenjajo v male ali večje slapove. Zdaj mirni, globoki tolmoni, pa spet pospešeni tok odlaga na bregu pesek, prod in lažji konglomerantni drobir, da ga narasla voda znova odnaša. Nad vso to lepoto pa se spenjajo v strmine temni smrekovi gozdovi.

Vedno bolj se odpira svet in ko se pod mogočno vzpetim lokom železniškega mostu, pri jezu dobravske elektrarne še enkrat ozreš v skrivnostno dolino, kjer je v kraljestvu vode in skalovja nagromadeno toliko čudes in naravnega veličastja, se skorajda oddahneš ob misli, kako ničev je človek v primeri z orjaško prirodno silo. V srcu hvaležen naključju, ki je v davno minuli ledni dobi povzročilo nastanek tega lepega, romantičnega koščka Gorenjske, se zdrzneš ob pogledu na mogočni slap *Šum*. Še enkrat se tu Radovna, razpenjena, snežnobela požene skoraj 30 m globoko na razbličano, razjedeno skalovje in mirno hiti potem dalje v naročje *Save*.

P O S I N J I A D R I J I

DR. ANTON DEBELJAK
N A D A L J E V A N J E

ed nimfami našega broda je ena že postarna in se ziblje med hojo, to se pravi po hefajstovo šepa. V mislih sem jo pozdravil kakor pokojni vojaški zdravnik Bonač nekdanj podobno gospo z besedami vojvode Bernharda, ki je pesnika Ulrika Lichtensteinskega nagovoril:

Buge vas primi, kruljeva Venus! Najenostavnejšo skupino gostov na brodu tvorijo zastopniki one države, o kateri se je izrazil Waterloojski vojvoda Wellesley Wellington: »S Francijo moremo vse, brez nje ne moremo nič.« Torej kar štirideset predstavnikov onega blistrega rodu, ki ga je Pignet v svojem poročilu o vinogradništvu na shodu v slatinskem Vichyju l. 1933. opredelil po platonovo: »Francoz je petelin, ki vino pije.« Da imajo Francozi za svoj znak operjenega kralja dvorišč in gnojišč, je bržkone kriva sličnost latinskega naziva za prednike sedanjih Francozov, Gallus, in za poglavarja kurje družine, gallus.

Izletniki so se zbrali tako, da pride na vsak milijon rojakov po eden. V svoji notrini nosijo menda trodelno geslo, ki ga je prvi tiskal neki Momoro: Liberté, Egalité, Fraternité. Enakost je posebno mamilo za najmanjše ljudi, za najnižji sloj. »Ob koleri sem videl žene, ki so pravkar izgubile moža in potem pesti vihte proti hišam, kamor nesreča ni bila stopila,« tolimači po svoje to težnjo po enakosti junak v romanu: Ch. Brabant »Kralj spi« (62). Za nje pomeni enakost: ena kost, ena koža.

Glede bratstva pa posnemam iz knjižice La Société Théosophique, Paris, 1921: »Duh bratstva, to je prva in poslednja beseda teosofije. Vsi smo eno življenje, vsi smo ena sama ljubezen. Bogat ali ubog, slaboten ali močan, vsi smo isto človeštvo, skupaj pademo ali pa se dvignemo...« itd. — Kdo je prvi oblikoval take misli? Indi, Kitajci, zastopniki ugaslih omik in prosvet? Teosofija pač ne, saj še ni tako stara in razprostrta. L. 1921. je imela 33 podružnic, zadnjo na Portugalskem, v Jugoslaviji nobene.

Ker sem bil praznične volje, sem nagovoril eno izmed Francozinj. Odkod in kam? — Ah, iz Aten preko Italije v Marseille?

»Vous êtes Français? Ali ste Francoz?« me je vprašala neka druga, pristopivša k naši skupinici, ko me je prva predstavila: professeur Legras.

»Če ima prav vaš dramatik Bornier, ki je rekel:

Chaque homme a deux patries, la sienne et puis la France,

vsak človek ima dva domovini, svojo in Francijo,

potem sem res nekoliko vaš.«

V laskavem vprašanju vidim očiten napredek. L. 1911. me je v Parizu nekdo vprašal: »Odkod ste?« Odgovoril sem, da sem: Un autre chien, un Autrichien, Avstrijec, kar se nagluhemu poslušalcu lahko zmalici v »drugega psa«. Deset let pozneje, ko smo s člani medzavezniškega proforskega shoda napravili iz stare Lutecije izlet v cvetlično mesto Fontenay-aux-Roses, mi je ondi neki domačin, nemara gostilničar, na koncu najinega pomenka dejal:

»Monsieur, vous êtes Canadien?«

Imel me je za rojaka Johnu Birch (Nort Bay, Ontario), ki se je udeležil vojne na Krimu in dosegel letos 111 pomladi. Za rojaka Mariji Kožuhovi, ki je nje zgodba »Maria Chapdelaine« izpod peresa nesrečnega Louisa Hémona obšla vesoljno zemljo, doživela 1027 izdaj, potakem nad milijon izvodov, 6 razkošnih izdaj, 16 prevodov na tuje jezike (Bog ve, ali je člankarju Ženevske Tribune, ki o tem piše 15. februarja 1935, znan slovenski prevod, objavljen v Kmetški Matici?), 300 ponatiskov v listku, skratka edinstven uspeh v svetovnem založništvu. Sedaj pa so preprosto, genljivo zgodbo iz kanadskih gozdov spravili še na kinematografsko platno.

Torej za Kanadca me je štel mož, vedoč, da je kanadska govorica nekam arhaična, starinska, kakor je pogosto pri tujcu, ki dosti prebira klasično slovo in nima prilike, da bi svoj izraz zajemal iz vsakdanje govorice.

»Pa vi, gospodična, ste Provensalka? Poznate gospoda Emila Riperta? Maurice Mignona? Res? Ta nas je obiskal lani v Ljubljani.«

Pozvedal sem, ali ji je ime Miréio kakor Mistralovi junakinji v eposu iste ga imena. Nisem pa vedel, da Mireille, v Dauphiné-ji Miraille, pomeni čudež-

no, Miracla, kakor je ondan to novost obnarodil P. David (Journal des Débats, 22. aprila 1935), češ, da glasoslovno ne more izvirati iz hebrejske »Miriam«.

»Vi ste« Bretonka? Vam je ime Ke-ben? — Ne veste, kdo je ta oseba? Saj

je ponekod prišla v pregovor. To je odločna žena, ki je ugnala svetega Ronāna. Ta ji je v temini vekov izpreobrnil moža iz poganstva v krščanstvo in ga tako navdušil, da je hotel postati puščavnik, to se pravi hotel pustiti svojo

ZERJAVI V PRISTANIŠČU

boljšo polovico. Saj veste, ideal in pi-jača izneverita največ mož.«

»Na, pa še moje ime uganite?« se je oglasila tretja.

»Troispoux? Quatresous? Trentelivres? Trompesauce? Bellemaniére?«¹⁵⁾

Nisem mogel pogoditi. Dekleta pa so se smejale in bi se bile še bolj, da sem imel pri roki, oziroma v glavi študijo »Origine des noms patronymiques français«, kjer je Paul Chapay letos raztolmačil 10.000 francoskih priimkov. Toda takega naključja menda nimajo pri njih, kakršno sem naletel med nami: poznal sem podraslico, ki se je pisala Malovrh; odkar pa je omožena, se piše Velkavrh. Ali pekovo hčer Drobino, ki se zdaj po svojem možu piše Hlebec.

»Še meni kaj povejte!« se je prirnila četrta, vsa dovzetna za smeh. Pozabil sem, kaj sem ji kvasil, zavedajoč se, da ni vsak klasik, kdor nam kaj kvasi. Bilo pa je nemara kaj takega, kar razodeva tista prleška štirivrstičnica:

Ko bi bila ti kobila,
jaz pa koj (konj),
pa bi midva vkup vozila
hlebski gnoj.

Zakaj dekle ni bila ledojka, kakor Srb imenuje ledeno devojko, pač pa ognjenica, ob kateri se hitro v grlo prehladiš in dobiš raskav glas: j'ai un chat à la gorge, mucko imam v goltancu, pravijo Molièreovi rojaki takemu pojavu.

Stali smo ob rešilnih pasovih, opremljenih z napisi: ПОЈАСИ ЗА ЧИЩА-БАЊЕ, ПОЈАСИ ЗА СПАСАВАНJE. Prvi kos cirilskega besedila se nam je režal v obraz ko »pojaci«, zadnji konec latinskega pa ko »špasavanje«.

No, »špasali« smo se precej dolgo. Ko me je ena pobarala, kje imam boljšo polovico, sem rekel, da bo mati Priroda že brez mene poskrbela, da se človeško pleme ne zatne, saj vemo, kako

Comment Nature la subtile
forge toujours ou filz ou fille,
Affin que l'humaine lignye
Par son deffaut ne faille mye...

da se izrazim z besedami starofrancoskega romana (Roman de la Rose).

»Veste, gospodična, jaz spadam med pasmo, o kateri gre po svetu glas: Bog

¹⁵⁾ Po naše: Triuš, Štirificki, Tridesetfuntov, Slepariomeka, Lepašega. Imena so vsekako vzdevki kakor n. pr. pri Židih: Darmgerassel, Kanalgritterbestandtell, Afterduft itd.

Kranjca ne zapusti; če ni lačen, je pa žejen! Vedno mu nekaj manjka.«

»Il est comme la poule blanche, quand il n'a pas mal au cul, il a mal à la hanche,« je potihem ena drugi tolmačila moj opis tega stanja.

»Kakor Buridanov osel, ki bo od lakote poginil med dvema kupoma slame. To je prekletstvo umovanja, modrovanja.«

Filozofija za zdaj svetá še ne drži pokonci, vendar ta ali oni se nadeja, da ga bo kedaj vendarle, vsaj nemški pesnik upa:

Solang noch nicht die Welt
Philosophie zusammen hält,
hält sich das Weltgetriebe
durch Hunger und die Liebe...

»Ali je res, da se pri nas sklepa največ pametnih zakonov? Tako se pogosto čita v literarnih delih. Kajti zavestate se te resnice:

Mariage d'amour fait bonne nuit et mauvais jour.«

Hihitanje je tudi nekak odgovor...

Goreča ljubezen je huda reč. Ali je ni na kratko in jedrnato orisala gorenjska popevka, ko pravi:

Oh, jaz pa moja ljubica,
oba sva obnorela,
podnevi vkup ne prideva,
ponoči pa ne smeva!

Francoz to čustvo hitreje razodene ko naš človek. »Pri nas skrivamo imetje, javno pa kažemo svojo ljubezen. Nasprotno se baje godi pri Angležih in Američanih« (Ch. Braibant, Le Roi dort, 1933, 50).

D A L J E

L. Richter: DEJ JE UMOLKNIL...

T R I S E S T R E

SREČKO KOSOVEL

oj bradati prijatelj je sila dober človek. Tudi pameten, delaven, zaveden, pošten in značajan, kakor je v današnjih časih malokdo. Toda vendarle ima eno glavno napako — je idealist in literat. Vsak večer preden ga boginja spanja (!) ne zanese na Olimp počitka in miru, se zablestijo njegove misli v opojnem čaru bodočnosti. Najlepše so takrat njegove misli in najpopolnejše. Muze stopijo do njega in mu pojo božansko uspavanko. Neko noč sem bil sila nervozen in sem se večkrat prebudil. Moj prijatelj je govoril v spanju. Tam pri oknih so se blestele bele muze in pele tiho ljubezensko pesem.

»O bodočnost« — je vzkliknil glas izpod odeje.

»O, bridka sedanost,« je odgovorila najlepša muza.

»Odkod ti sestra?« je vprašala tovarišica ob njej.

»Iznad Prešerna! Nocoj so prišli s kladivi in so me hoteli razbiti. Pravijo, da sem pohujšljiva in nepotrebna.«

»O blažena lepota bolesti! Bolest je očiščevanje!« je vzkliknil glas izpod odeje.

»Odkod ti sestra?« je vprašala prva muza tretjo.

Tretja muza je bila kakor živa. Njena lica so rdela v rožnati zarji; njene črne oči so bile temne in globoke; bel vrat je bil narahlo razgaljen; njena lahka rožnata obleka je pa bila oškropljena od blata. Zalostne oči so strmele v sklenjene roke; molčala je.

»Odkod ti sestra?« je ponovila prva svoje vprašanje.

»Z ulice, prijateljica, z ulice. Najprej sem bila v gledališču. Igrali so »Idijota«. Meni so rekli naj igram dušo Idijota. Res, drama je bila predelana in jaz sem vodila kneza Miškina ob roki in sem mu kazala pot v življenje. Potrpežljiv je bil. Ob vsakem koraku se je ranil, toda ob vsakem koraku mu je vzevela ista rana kakor roža. Ta roža je bil simbol potrpežljivosti. On ni bil nepotrpežljiv. Toda publika, ta publika —«

»Kaj je s publiko?« je vprašala prva, najstarejša muza.

»Že ob tretji sliki se je naveličala. Eden je celo rekel: Ko bi bil igralec Idijota res pravi Idijot, bi ga že jaz

SREČKO KOSOVEL

udaril v lice, da poizkusim njegovo nemurnost. — Ne njega, tisto ki ga vodi, tisto bi udaril, ona ga zapeljuje. Potem sem šla z odra; do konca sem sicer igrala. Ko sem šla domov, pa me prime nekdo za roko. Čutila sem takoj oskrnjeno tolsto roko in sem hotela zbežati. Rekla sem mu: Ste bolni, hočete, da vas vodim do doma. — Ne je rekel in me je premeril z očmi kot da bi me hotel prebosti, stresel me je za roko in me pahnil v blato.«

»O, blagor bolesti! Tudi Kristus je prosil za svoje preganjalce: Oče odpusti jim, saj ne vedó, kaj delajo. Še v grehu se očisti tvoja duša, še v grehu, kajti ta greh je od trpljenja.« Tako je govoril glas izpod odeje.

»Če je trepet v tvojih rokah, misli na Boga,« je rekla prva muza. »On je dober in neskončen. Ti si izmed nas najmlajša, najbolj šibka, toda v tvojem plahem srcu prebiva Bog. Misli nanj! Še trpljenje bo pognalo rože. Še trpljenje!«

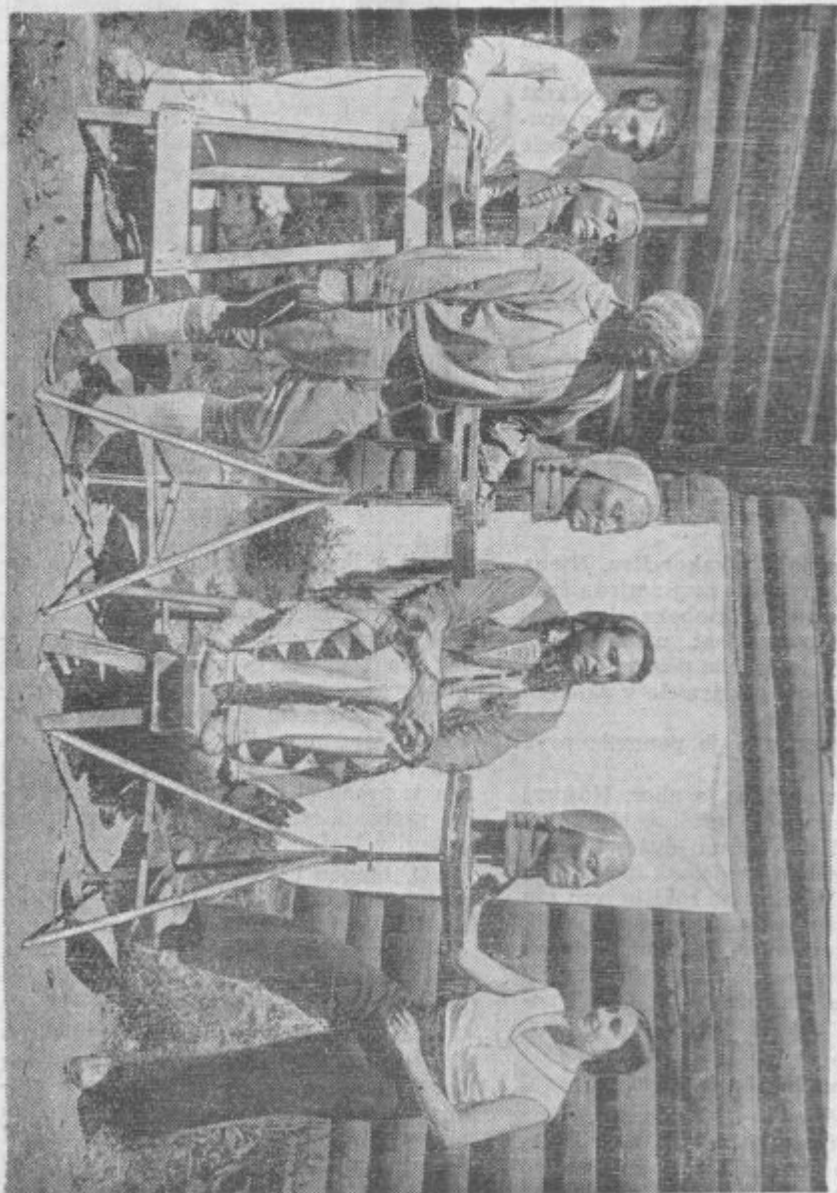
»Kakó lepó bi se živeló v Bogu,« je yzklíkníł glas ízpód odeje.

Srednja muza je ízpregovoríla: Žívela sem v znamenju časa. Moja lepota ní ne nežnost, ne dobrotá, moja lepota je žarkost žívljenja. Moja pesem je pela ó svobódi in ó žívljenju, je pela ó Zedínjeni Slovéníji in je zahtevala pravíce. Kaj s teboj starejša sestra? Poznam te kakor íz sanj. Nísi spremljala Prešerna. Žalostna sí in velíka. Tvoji príjatelji vsí so bíli žalostní. Kmalu so

umríli, kajtí žalost ne more žíveti. Cankar in njegóví príjatelji — tam se mízdi, dá te vídim. Temen je tístí dom, toda je kakor kraljestvo, grobníca je in grad obenem.«

Starejša muza je molčala. Najmlajši je podala roko:

»Dá bí tí móglá dátí óno mírno žalost, kot sem jó dála Prešernu in Ketteju, dá bí tí móglá dátí óno móč, kí sem jó dála njemu. Tí sí pláha, tí sí najbólj pláha ízmed nas, ker sí najbóljša. Nežna

INDIANSKI MODEL

V národném parku Glacier ímajó kíparskí atelje, kí ga posečajo gojenci amerískíh šól za umetnost. V blízíni žívecí Índíjanci so zelo zažélení modelí

si in plaha, zato te je oškropilo blato, oškropil te je voz, slavalok ekvinokcija honorarja in umetnosti ti je bil napravljen, ti pa nisi šla skozi njega.«

»O blagor ti!« je vzdihnil glas izpod odeje.

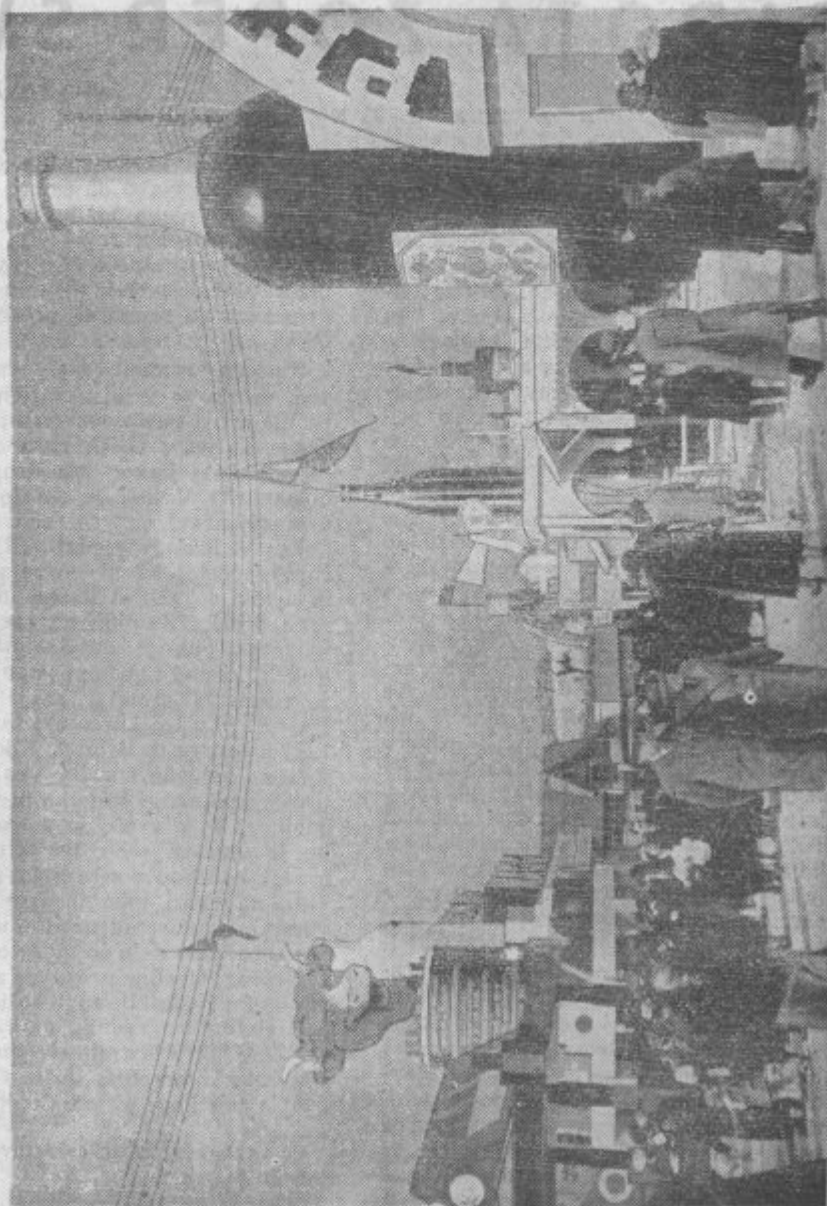
»Pojdimo,« je rekla najstarša. Ti najmlajša, pojdi z menoj. Tesno se me okleni, da ti ne bo mrzlo. Vsak večer gremo na pot. Ko smo človeku tako blizu, se mu zdi, da sanja o nas. Naj sanja, naj nas ljubi! Pojdimo!«

Drugi dan me je prebudil prijatelj. Snežilo je. Pernice so se lahko preganile, če se je premaknil pod njimi. »Temno je mesto,« je vzkliknil, »temno. Ali vendar je lepo. Ali misliš, da bo kdaj takó lepó, da se bodo smehljale hiše in ceste, da bo dehtela pomlad?«

»Da,« sem mu odvrnil, »glej že se tani plast meglâ, že se podira ekvinokcijalni slavalok, in znamenje je že samó debela plast snega, umazanega in blatnega, ki stoji po ulicah. Ali ne vidiš?

LILIPUTANCI NA RAZSTAVI

Za letošnji pariski velesejem so značilni ogromni reklamni predmeti, med katerimi se zde posetniki pravi prtilkavci

Tam po beli cesti gre deklica. Njene oči so temne in njena lica blede. Bel širok slamnik se kakor metulj ziblje na njeni glavi. Dasi je zamišljena, žalostna ni. V njenih očeh je samo skrb. Vê, da je mnogo bojevnikov, da jih je mnogo, ki bi umrli zanjo, toda vsak se skriva pod odejo, vê da jo ljubijo, toda dokler ne bo njih ljubezen čista kakor cvet nežne rože, še vedno bo skrb v njenih očeh.

Mimo je pohitel avtomobil. Zastavica je nosila napis: »Za honorar«. Može, ki so se peljali, so bili naši znancl.

»No!« sem rekel prijatelju, »vstani in pojdi!«

»O, da je tako žalostno pri nas!« je rekel in spet zatonil v pernico.

(To črtico je napisal pokojni Srečko Kosovel v juniju l. 1923. — Ur.)

ZAROTA ZOPER SVET

ESSAD BEG

N A D A L J E V A N J E

AVTORIZIRAN PREVOD

GPU

Po končanih vnanjih reformah se je v vsej tišini pričela notranja izprememba GPU. Čeka je bila ustanovljena med vojno za vojno. Njena sijajna organizacija ni bila več primerna za močno spremenjene razmere. Mir in odnosi sovjetske države do inozemstva so prinesli popolnoma nova delovna področja v GPU. Za sovjete je bilo tudi jasno, da boljševisma ni mogoče več porušiti od danes do jutri, kar je moralo seveda spremeniti tudi njih delovne metode. Zdaj ni bilo treba več improvizirati. Prav tako so se vršile v notranjosti države

spremembe, na katere so se morali ozirati. Vse to si je ruski Dzeržinski dobro premislil, na vse to je moral misliti tudi kolegij GPU in vse to je bilo potem v tajnih ukazih sporočeno podružnicam GPU. Nova oblast se je zelo naglo konsolidirala. V veliki hiši ob Lubjanki so delali s polno paro. Prezidali so jetniške celice, preuredili arhive, sobam pa dali nove številke. Ustanovili so nove oddelke, stare ukinili ali pa jih združili z drugimi.

Prav kmalu, nekaj mesecev po ukazu o reformi, se je predstavila Čeka v novi obliki. S hodnikov so izginile pustolovske, oborožene postave v usnjatih jopičih. Čeka ni več dajala hrane krvniku pred njegovim delom, ampak je moral sam skrbeti za hrano. Krvnik je imel zdaj manj opravka, vendar so pridržali

tradicionalno boljševiski način usmrtnitve: strela v glavo od zadaj. Ta način je postal posvečena tradicija kakor giljotina v francoski revoluciji. Slednjič so dobili čekisti stalne, čeprav ne visoke plače. Morali so biti točno v službi, svoj prosti čas pa so morali preživeti v klubu GPU.

Starega romantičnega časa ni bilo več, začela se je birokratično, v resnici pa nič manj pustolovsko in napeto vsakdanje življenje GPU. Hiša ob Lubjanki je bila zdaj kakor vsa druga osrednja oblastva.⁶⁾ V hiši je delalo okoli 2500 nastavlencev, prerezeta stara garda Čeke. V hiši je vladal red, kakršnega Rusija doslej še ni poznala. Kartoteke in arhivi so zbirali imena in material o vseh protiboljševikih na svetu. Posebna kartoteka pa je dajala informacije o ljudeh, ki pod nobenim pogojem ne smejo zapustiti ozemlja sovjetske Rusije. Da so bile v tej kartoteki imena Wilson, Lloyd George in Briand,⁷⁾ dokazuje svoječasno splošno zmedo. Vsak nastavljeneec je imel svojo številko in vrečo s ključavnico. V to vrečo je moral vsakokrat, ko je zapustil sobo, pa četudi samo za kratek sprehod v stranišče, zakleniti vse akte na svoji mizi in izročiti vrečo v varstvo posebnemu uradniku. Po končanem uradnem delu so morale biti vse mize prazne. Uradne ure so se začele ob devetih. Po hodnikih so tekali uradni slugi, telefoni so zvonili, višji uradniki so se pripeljali v lastnih avtomobilih in pošta, seveda posebna pošta GPU, je prinašala cele kope pisem. Četrti GPU, ki se

⁶⁾ Agabekov: »Dan čekistov«, Renaissance 1931.

⁷⁾ Agabekov: GPU, str. 21.

je skromno pričela v eni sami hiši ob Lubjanki, je zavzemala že več cest, trgov in ulic, ki jih je obdajal gost korдон vojaštva. Ta četrt, ali bolje rečeno to GPU mesto, je imelo vse, kar imajo običajno mesta: pred vsem jetnišnico, tehnično neprekosljivo »notranjo jetnišnico GPU«, kamor so prišli posebno nevarni jetniki in odkoder je bil vsak beg izključen.⁶⁾ Nato osrednje upravno poslopje GPU s posebnimi radio napravami, tiskarnami, tajnimi hodniki i. dr. Tu so bile tudi mirne naprave kakor konsumna zadruga članov GPU ali klub in gledališče GPU. Bil je tudi hotel za različne goste, pa vojašnica za varnostno službo. Tudi na garaže niso pozabili, da ne omenjamo kleti, kjer so se še nadalje vršile usmrčitve. Tudi izven svoje četrti ima GPU lastne hiše, vile in stanovanja, ki služijo različnim smotrom.

Tudi sodelavci so se izmenjali. Fantastični preiskovalni sodniki, ki niso znali napisati niti svojega imena ter so napravili pod obsodbo namestu podpisa križ v rdeči barvi, so se morali umakniti novim uradnikom. Izobrazba uradnikov je bila večja. Novi uradniki so znali po več jezikov ter so bili tudi sicer izobraženi. Ustanovila se je posebna knjižnica GPU, tako imenovani »literarni oddelek«, o katerem bomo še govorili. Ne-

⁶⁾ Prim.: Brunkovski: »Za rdečim omrežjem«.

kateri uradniki, zlasti oni, določeni za službo v inozemstvu, so nosili zdaj evropsko obleko in belo perilo! Že ta obleka bi bila prej zadostovala, da bi postali jetniki Čeke. To so bili v mnogih primerih ljudje, ki so še nedavno osebnostno mučili do smrti tisoče, ki so organizirali množestvene justifikacije in so se sami s ponosom imenovali krvnike.

Stara Čeka ni umrla, samo postarala se je. V ognju državljanske vojne se je marsičesa naučila. GPU se ni več ponašala s svojim delom, ni objavljala več krvavih poročil. Zato pa se je mogla hvaliti, da je najboljša tajna organizacija. Nobena policija na svetu se niti približno ne more meriti z GPU. V bistvu je ostala brezpogojno poslušno orodje v rokah komunistične stranke, ki skuša z njo uresničiti svoje smote. Vse vesti, da hoče nadvladati stranko in da je v resnici voditeljica Rusije, so izmišljene.⁷⁾ GPU se ne boji nikogar, vendar pa se trese pred mogočnim Političnim uradom, ki more vsak trenutek spremeniti vsakega čekista v jetnika Čeke, kar je že dovolj dokazal. Zato ni umestno govoriti o nasprotju ali celo o borbi med GPU in stranko, koje poslušno orodje je GPU.

Kako je to orodje organizirano?

⁷⁾ Prim.: Hans Siemsen »Russland ja und nein«.

D A L J E

STRATOSFERNI VZLETI

Dva vzroka sta, ki nas navajata k približjemu proučevanju stratosfere. Prvič hočemo vedeti, kako prenese človek dalj časa bivanje v takšnih višinah, kar je velikega pomena za bodoči stratosferni zračni promet. Drugič nas zanima vprašanje kozmičnih žarkov. Tema dvema nalogama so služili vsi novodobni stratosferni vzleti prof. Piccarda in njegovih sodelavcev, Rusov in Američanov. Američanom je šlo pri tem nemara še najbolj tudi za rekorde, ki so se jim pa izjalovili.

O preiskovanju stratosfere med Nemci poroča znani prof. Regener s tehnične visoke šole v Stuttgartu. Nemci niso uporabljali kakor drugi raziskovalci balonov s posadko, temveč registrirne balone. Ti so prenašali avtomatične beležne priprave do višine 31 km. S takšnimi baloni je seveda dosti lažje doseči takšne rekordne višine. Pri tem so stroški manjši, število zabeležb zavoljo tega večje in nevarnost za človeško življenje odpade. Tudi nevarnost, da bi se dragocene merilne priprave izgubile, ni posebno velika. Prof. Regener je spustil registrirne stratosferne balone

že 27 krat, doslej pa je merilne instrumente še vedno našel, in sicer nepoškodovane. Običajno zvežejo po več balonov skupaj in ti se dvigajo toliko časa, da se eden razpoči, nakar pričnejo padati.

Pri teh poletih v silne višine so ugotovili nekaj, kar je velikega pomena tudi za polete z obljudenimi baloni. Tenki in zelo napeti gumasti plašč registrirnih balonov se namreč zelo hitro pokvari pod vplivom ozona, ki prevladuje v teh zračnih plasteh. Regener domneva, da je bil ozon kriv tudi katastrofe ruskih stratosfernih letalcev in neuspeha zadnjega ameriškega stratosfernega vzleta, ko se je balon razpočil. Ta čas delajo poskuse s tvorivom, ki mu ozon ne more do živega.

V ostalem je pripomniti, da so prve in doslej nemara najizdatnejše stratosferne vzlete z registrirnimi baloni brez posadke izvršili Rusi. Ti so tudi prvi uvedli registrirne aparature, ki med poletom same brezžično javljajo svoje meritve na zemljo.

kk

T R N O V O, STARA BOLGARSKA PRESTOLNICA

(S sliko na ovitku: BOLGARSKI KMET)

nogo je mest na svetu, kjer je nekdanj bohótno kipelo življenje, ki pa so danes tiha in mírna ter pogreznjena v sivo vsakdanje dolgočasje. Zdi se, da jim je zgodovina zaradi trenutne muke naklonila nekaj sto let vsega mogočega sijaja, nato pa za vse večne čase krenila drugo pot, prepustivši mesto nekdanjega sijaja popolni pozabi in propadu.

od vseh strani obliva reka Jantra in ki tvori tako zanko okoli hriba, da pušča le na zapadni strani ozek prehod do mesta po kopnini.

Mesto sta si izbrala za prestolnico Peter in Ivan Asen, ko sta l. 1180 s pomočjo Kumanov obnovila bolgarsko carstvo. Kot modra vladarja sta se tudi osamosvojila v cerkvenem pogledu ter ustanovila nadškofijo in patriarhat, pod kate-

TRGOVINA Z JAJCI NA ULICI

Med take kraje lahko prištevamo prijazno bolgarsko pokrajinsko mestece Trnovo. Danes ima okoli 15.000 prebivalcev, ki so ponosni na slavno zgodovino svojega rojstnega kraja. Trnovo leži ob reki Jantri in je važno izhodišče za trgovino severnega dela Bolgarije z južnim, ležečim onstran Stare Planine, kakor imenujejo bratje Bolgari pogorje Balkan. Ustanovljeno je bilo v davni slovanski preteklosti še pred navalom mongolskih osvajačev in utemeljitelji so pokazali dovršeni smisel za strateško in obrambno ugodno lego. Osnovali so namreč svoje prvotno selišče na brdu, ki ga

rega je spadala zapadna Bolgarija vse do l. 1393 ko so Turki ukinili patriarhat in podredili Bolgare carigrajskim fanariotom. Razen že prej omenjenega Petra in Ivana, so kasneje stolovali v Trnovem tudi Šišmanoviči, dokler ni osmanska sila za dolga stoletja uničila vsako sled bolgarski samostojnosti.

Pod turško vlado se je mesto pogreznilo v popolno brezpomembnost in je oživel šele l. 1879, ko je po ruskih zmagah nad Turki zasedala v Trnovem skupščina bolgarskih odličnikov, da da narodu ustavo in si izvoli kneza. Izbor je padel na Nemca Battenberga, toda ni bil

PRIZOR S TRGA

srečen. Čez devet let se je morala skupščina v Trnovem znova baviti s tem vprašanjem in si izvolila to pot za vladarja Ferdinanda Coburškega, ki zopet ni

prinesel sreče bolgarskemu narodu. Ti poskusi umetno nadaljevati tradicijo mesta niso imeli uspeha, kajti usoda je bila iz raznih razlogov bolj naklonjena Sofiji,

S POLETJEM SE SPREMEMI TRŽNA SLIKA V TRNOVEM: STOJNICE SO PRENAPOLNJENE Z DEŽELNIMI PRIDELKI VSEH VRST

ki si je osvojila prvenstvo in značaj prestolnice v vsakem oziru.

Tako je Trnovo brez krivde obsojeno na vlogo pokrajinskega mesteca, ki nima izgledov za sijaj v bodočnosti in se mora zadovoljiti s spomini na slavno preteklost. S tem seveda ni rečeno, da bi Trnovci ne živeli srečno in zadovoljno, tem bolj ker je spomin velike preteklosti že popolnoma obledel in ne more služiti za temelj kakih visokoletečih teženj. Ugodne lege pa mestu ni mogel vzeti nikak zgodovinski razvoj in v tem je osnova za gospodarski in kulturni napredek Trnovcev, ki so znani po svoji pridnosti in podjetnosti, dveh svojstev, ki močno odlikujeta bolgarski narod. Zato se je okoli mesta razvilo svilarstvo, gojenje vinske trte, umno poljedelstvo in živinoreja.

Kdor bi prišel v ponedeljek ali torek v Trnovo, bi občutil oni blagodejni mir, ki je lasten pokrajinskim mestom, oddaljenim od trušča in hrupa modernega življenja. Začudil pa se bo življenju, vrvežu in šumu, ki zavladava v mestecu vsako sredo, na semanji dan za vso bližnjo okolico. Od ranega jutra hite proti mestu cele karavane ljudstva, peš, na konjih in na nogah. Vsa ta množica ima edini cilj: glavni trg v Trnovem. Od vseh strani se zgrinjajo sem kmetje, trgovci, obrtniki, živinorejci, sploh zastopniki vseh slojev, ki živijo okoli Trnovega, Gornje Orehovice in Leskovca, kakor se imenujeta dva najbližja večja kraja.

Trnovski semenj je največji živilski semenj. Zelenjava, sir, drobnica, perut-

nina se dobi tu v največjih množinah po izredno nizkih cenah. Semenja pa ne velja samo živlom, tudi vsi mogoči lesni in kovinski izdelki pridejo na trg vsako sredo, dalje domače platno in tkanine, usnje preprostega izdelka, deželni pridelki vseh vrst se nudijo tu na prodaj. Tako se dobiva slika velesemnja, prenešana na merilo malega mesta, kajti tudi vsa mogoča starina dobi svoje kupce in odjemalce.

Ves prizor pa je tako pester in raznolik, kakor si ga zapadnjak ne more predstavljati, ako ni kdajkoli poprej videl česa sličnega v kakem delu Balkanskega polotoka. K slikovitosti doprinaša obilno pisana narodna noša okoliškega prebivalstva ter sejmariji turške narodnosti, ki prihajajo na semenj daleč iz globeli Srednjega Balkana. Da tudi ne manjka ciganskih godcev in kovačev je samo po sebi umevno, saj sta ti dve obrti skoro izključno domena tega živahnega veselja ljudstva.

Sreda v Trnovem je dosti več nego običajni semanji dan. To je sestanek vseh poslovnih ljudi bližnje in daljne okolice, tu se sklepajo kupčije vsake vrste — borza pod milim nebom, med vikom in krikom množice, med mukanjem goveda, hrzanjem konj ter plahutanjem vsakovrstne perutnine. Trnovski semenj je postal tako zelo pomemben za družabno in gospodarsko življenje, da zaključujejo trgovci svoje začete posle z zagotovitvijo: »V sredo v Trnovem«. Z istim izrekom pa si določajo sestanek prijatelji in znanci, ki bi se po dolgem razstanku zopet enkrat radi razveselili v neprisiljeni tovariški zabavi. B. K.

DIVJE MACKE NA ŠKOTSKEM

Množenje divjih mačk na Škotskem dela preglavico prirodoslovcem in vznemirja lovske čuvaje. Lep vzorec te roparice so ujeli v zgodovinskem ozemlju v Falklandu, (Tifeshire), koder niso videli divje mačke od onih časov, ko so škotski kralji preganjali zverjad po tej šumi. Število divjih mačk, ujetih zadnja leta v področju Highlandu, pobiha v obče priznano naravoslovsko teorijo, po kateri baje ta rod izumira in je zastopan samo še z nekaterimi primerki po hriboviti pokrajini v Sutherlandshire-u. Sicer se naravoslovci, zasačeni v hibi, izgovarjajo, češ, da so vse te ujete živali navzlic svoji velikosti in krvoločnosti le vsakdanje domače mucke, ki so podivjale. Toda tej razlagi živahno ugovarjajo drugi

učenjaki, češ, da se pristna divja mačka množi na vznemirljiv način po Škociji.

Corrigendum. V članku »Petdeset let Strossmayerjeve galerije« je pomotoma navedeno, da zastopa Slovence v »Moderni galeriji« samo slikar Pavlovec, medtem ko je razstavljena v tej zbirki tudi Fr. Tratnikova slika, ki enako ugodno reprezentira našo umetnost.

IZ LITERARNEGA S V E T A

TONE ČUFAR: AMERISHA KOMEDIJA

(Ljubljana 1935, Izdal »Naš val«, Str. 48)

Komaj 10. marca je Zis prinesel poročilo o Čufarjevem »Polomu«, pa je že novo delo istega pisca pred nami. Sedanji umotvorček obravnava naslednjo vsebino.

Hči veletrgovca Hanžiča Petra, slušateljica univerze, se da ugrabiti, da more vzeti svojega rešitelja, ubožnega Križnika, medtem ko njen bogati, a nerodni snubec Bogo prazen odide. Poleg gosposkega para — slutimo — se bosta dobila tudi oskrbnik in hišna.

Miselna stran komedije, ki se nagiblje na burko, je nesporazum med starim in mladim, naprednim rodom. Poslednjega živahno zastopa Hanžičeva Ela, ki se drži gesla: »Vsako zamujeno veselje je smrtni greh« (22), češ: »Človek brez slabosti je samo senca pravega človeka« (23). Ob polnokrvnih igralcih utegne četverodejanka vžgati.

Delce se vobče gladko čita. Jezikoslovec bi vendar zamenjal nekaj oblik: kod (ne: kje) se potepa (15), z otroki (20), iz zapčka se ne vidijo take reči (21), smrtni greh (22), zoprni, naočniki (italijansko: očala, 23), 52letni K. (25), betica (26), zavozlati (33), ji niso glave odrezali (33, besedni red), zlodeja (35), o ta pokvarjeni svet (43) in še kaka drobnjava. Proti nesklonljivim tvorbam tujega vzorca kot: naša Eli, z Eli — je ugovarjala predlanskim v CMovem koledarju menda gospa Lamutova. Med novinkami vidim nekatere, ki jih še nima Pletersnik, vsaj ne v tem pomenu: nabrskan (slabe volje), zašopatiti, ki ga poznam iz rodne govorice kot začopatiti (ital. chiappare), kleš(č)man — škric (3), sv. Jožef, ki ga tolmači dr. J. Glonar v svojem slovarju pod Hahnrei: goljufan zakonski mož; politikant, brezposelna podpora. Popolnoma umljiv pa mi ni izraz: podrzati se (46). A. Debeljak.

ELEKTRIČNO OKO V MEGLI

Kadar leže megla na morje, je vloga stražarja v jamborskem košu na ladji iluzorna in ladja je oropana najzanesljivejšega vodnika. F. M. Williams je zdaj konstruiral fotografično kamero, ki se montira na jamborskem košu in ki izvrstno nadomestuje stražarja. V megli začne kamera avtomatično v kratkih presledkih snemati okolico na plošče, ki so občutljive samo za ultra rdeče žarke. Ti žarki, kakor znano, prodirajo skoraj neovirano skozi meglo in dajejo popolnoma jasne slike tudi zelo oddaljenih objektov. Slike, ki jih snema kamera, se v 30 sekundah razvijajo in fiksirajo, tako da ima kapitan le s tem neznatnim časovnim zakašnjenjem jasen razgled po okolici.

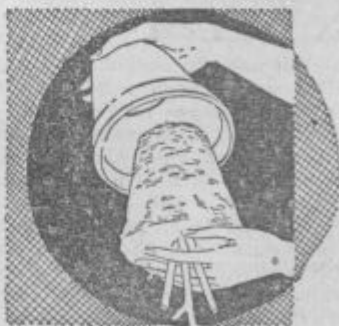
ČLOVEK IN DOM

KDAJ IN KAKO PRESAJAMO LONČNICE?

V druge lonce in svežo prst presajamo sobne cvetlice:

1. kadar je lonček poln korenin, kar opazimo, ko silijo koreninice že pri odtočni luknjici na dnu lončka ven;

2. kadar opazimo, da začne rastlinica hirati odnosno slabo uspeva;

3. gomoljikaste rastline, kakor aspidistre, amarilii, ciklameni, gomoljkasto begonijo in druge take po dobi počitka, ko začno gomoljke nanovo odganjati;

4. hitro rastoče sobne rastline presajamo v druge lončke in novo prst vsako pomlad, začnši v marcu;

5. palme, azaleje, kamelije, aspidistre, ficus, aralije, filodendron in druge slične presajamo na dve leti;

6. dragocene, velike lončnice dajmo presaditi izsurjenemu vrtnarju, ker z nepravilno presajeno rastlino hitro začne hirati.

Lonec, v katerega rastlinico nanovo presadimo, mora biti 2 do 4 cm širji v prerezu od prejšnjega.

Nov, še ne rabljeni lonec moramo nekaj časa, preden ga napolnimo s prstjo, v vodi namakati, da se glina prepoji.

Ze rabljen lonec moramo dobro s koreninasto sčeto znotraj in zunaj očistiti, preden vsadimo vanj novo rastlino.

Predvidena presaja se mora tako vršiti, kakor kaže slika št. 1. Rastlino moramo pri stebelu tik nad korenino previdno s prsti podpreti, preden lonec obrnemo (slika št. 2) in jo iztrkoma polagoma iz starega lonca (slika št. 3).

Mrežo korenin, ki so se tiščale že lonca, previdno odstranimo. V novi lonec damo glinast drobec, da pokrije na rahlo odtočno luknjico, damo vanj nekoliko sveže prsti, postavimo rastlinico vanj in njene korenine na rahlo, a vendar trdno zasujemo s svežo prstjo in nekoliko potlačimo. Prst naj sega v lončku za poldrugi centimeter pod robom. Zgornje korenice naj bodo le malo pokrite s prstjo. Presajene rastline polagoma in previdno, toda izdatno zalijemo.

Nekatere lončnice za okna, balkone in verande na pomlad obrežemo n. pr. pelargonije, bršljinke, fuksije in druge. x. y.

O LEPI KUHINJI

»V taki kuhinji bi pa tudi mene veselilo kuhanje,« vzdihne marsikatera gospodinja kadar pride v tujo hišo in vidi lepo pospravljeno in smoteno urejeno kuhinjo, kakršne sama nima doma.

Toda ako bi natanko pogledala in malo premislila, bi spoznala, da v tej kuhinji, ki ji je na prvi pogled vse tako všeč, ni nič takega, česar sama nima. morda bi celo spoznala, da je njena kuhinjska oprema lepša in popolnejša in da ne manjka v njeni kuhinji ničesar, kar v tuji občuduje.

Da je kuhinja lepa, mora biti pred vsem čista in pospravljena. Kuhinja z najlepšo, najpopolnejšo opremo ne naredi prijetnega, zavidanja vrednega vtisa, če je vse vprek razstavljeno, ali celo nesnažno. Snaga in red v kuhinji sta pa odvisna od človeka, ki gospodari v njej. Noben drug del stanovanja nima toliko duše, kakor kuhinja, saj je v njej družinsko ognjišče, brez katerega si pravega doma misliti ne moremo. Kljub temu pa marsikatera gospodinja prav kuhinjski snagi in redu ne polaga nobene pozornosti. Marsikatera gospodinja postane že zjutraj, takoj ko stopi v kuhinjo, slabe volje, dasi sama za to ne ve pravega vzro-

ka. In je vzrok včasih tako neznačen, da bi ga v nekaj minutah odstranila, če bi vedela, kje leži. Glej, ali ni opazila, ko je stopila v kuhinjo, na mizi še od snoči od limone ali sadja umazanega noža, ki je vso noč črnel, namesto da bi ga bila snoči brž po rabi obrisala in shranila v predal. Zdaj ga bo treba dvakrat toliko časa snažiti, da bo spet čist in svetel. Na štedilniku je tudi še od snoči cedilce s čajem. S hitro kretnjo, da bi zakurila, ga zvrne, pol ga zlepi po tleh, pol se ga strese po štedilniku. Na lavi (kredenci) stojijo neumiti kozarci od večerje, v dveh je še par kapljic vina, razdišalo se je po kuhinji, da smrdi, kakor v krčmi. Iz ametiščnega vrča smrdi po gnjilobi in smeteh. Včas je del posode od večerje prejšnjega dne še nepomil na mizi, na katero bo treba takoj postaviti zajtrk. Po zajtrku se mudi na trg, ni časa za pomivanje posode niti od zajtrka, kaj li še one od večerje prejšnjega dne. Umazana posoda se kopiči ob pomivalni mizi, po njej se pasejo muhe, nad njo brenče ose.

Vse to gre gospodinja na živce. Dejo se zgrinja nad njo, a vsemu ni koš, ker ni navajena pospraviti vsake stvari sproti. V kuhinji nastane v teku dopoldneva kaos, kajti vse kar se rabi za pripravo obeda, je navlečeno in nastavljeno po kuhinji. Otrebki zelenjave, olupki sadja in krompirja leže po mizi in so raztreseni po tleh. Kuhavnic, nožev, posode nič koliko. Pomivanje po obedu že začne nesistematično. Pomiva vse vprek, kar prej pride pod roko. Prezamudno se ji zdi, da bi si vso posodo, ki jo je treba umiti, zložila po vrstnem redu skupaj in priročno postavila k pomivalni mizi. Vse je našarjeno po mizi, omari, na štedilniku, sproti, kakor pomiva; si znaša skupaj, od rok ji kaplja, ko stopica po kuhinji, pod se maže in prav zato je pomivanje tako strašno mučno, dolgotrajno in končno vendarle površno. Kajti, ko je posoda pomita, osušena in spravljena v omaro ali na svoje mesto, je gospodinja tako utrujena, da delo na pol opravljeno prekinje. Tla na hitro, površno pometa, štedilnika se ji ne ljubi več osnažiti, preveč je utrujena, niti prahu po opremi se ji ne da več obrisati. In tako se dela dan za dnem. In ni je soboše, da bi mogla biti kuhinja vsaj enkrat na teden temeljito osnažena. Umazanija se vsesava v pod, prah v opremo, štedilnik rjav, vodovodna pipa na svet, stene so prašne. Najlepša kuhinja postane v kratkem času ob taki negi zane-marjena in žalostna. — Toda gospodinja ali pomočnica, ki zna s hitro kretnjo vsak predmet takoj pospraviti, čim je odrabljen, na svoje mesto, bo imela z lahkoto kuhinjo tako, kakršna mora biti kuhinja: čista, urejena in prijazna, v kakršni je delo in bivanje prijetno.

COPYRIGHT BY VASJA PIRO

MOJI VTISI S ŠAHOVSKEGA TURNIRJA V MOSKVI

VASJA PIRO

N a d a l j e v a n j e

Med množico gledalcev so bili šahisti gotovo iz vse Rusije. Saj so celo iz industrijskih mest na Uralu prihajale deputacije posebno zaslužnih šahistov nalašč gledat turnir. Mnogo več je bilo med publiko moških kakor žensk, ki so prihajale pred vsem pogledat le igro svoje predstavnice, gđc. Menčikove, na turnirju. Sploh so nam pravili, da se kljub vsej propagandi šah med ženskim svetom v Rusiji ne more prav ukoženiti in razširiti. Otrokom do 12 let je bil obisk turnirja izrecno prepovedan, vendar se ta prepoved menda ni preveč strogo izvajala. Prisotnost mladine smo čutili na vsakem koraku, ki smo ga napravili izven bariere, za katero smo igrali; neprestano smo namreč morali dajati avtograme. Med mladino ima šah v Rusiji sploh očitno največ in najbolj navdušenih pristašev, pa si lahko predstavljamo, kakšen obseg šele bo zavzelo rusko šahovsko življenje v desetih letih!

»Pardon, ta poteza s konjem je napačna!«

(Karikatura v »Bjulletenju moskovskega mednarodnega šahmatnega turnira«.)

Ljudje so z velikim zanimanjem sledili šahovskim borbam. Čeprav je bilo mogoče vsakomur dobro videti igrance i partije, so zelo pogosto porabljali gledalci tudi daljnogleda. V splošnem se je občinstvo obnašalo zelo disciplinirano. Pred kakšno vazejšo partijo je stopil vodja turnirja na oder, pozval občinstvo še k posebnemu miru in opozoril, da med igro gledalci ne bo niti dovoljeno vstajati ali prihajati na sedeže. Pa so ljudje res mirno sedeli na svojih prostorih vseh 5 ur in si po možnosti še tudi med odmorom držali mesto. Odoziranje je bilo izrecno prepovedano. Nad vsako partijo so visele table, ki so aplavz odločno zabranjevale. Če pa je kakšen ljubljenelec publike, n. pr. Lasker, Flohr, Lillienthal, ali zlasti kateri od domačih mojstrov dobil važno partijo, niso včasih vse prepovedi nič zalegle. Občinstvo je ploskalo k zmagi, tudi če je bila partija morda slaba. To je povzročilo zanimivo turnirsko novost, da so nekateri mojstri, ki so imeli popolnoma izgubljene pozicije, hoteli se izogniti aplavzu, zavlekli partijo do prekinitve, potem pa se v odmoru vdali po telefonu iz hotela!

Izredno pozornost je posvečalo turnirju časopisje. Saj je bilo samo za ruske liste navzočnih v turnirskih dvoranah nad 200 posebnih poročevalcev. Rusko časopisje brez izjeme je poročalo o turnirju izčrpno, kakor doslej na šahovskih turnirjih nismo bili niti približno vajeni. Obsežna poročila o partijah, priložnostni članki, partije s

turnirja, fotografije itd. so izhajale vsak dan. V enem oziru pa je bilo časopisje precej nekritično; vedno so bili dogodki prikazani samo domačim mojstrom v prid. Pri tem pa so še večji listi kritizirali manjše, da se ti še manj točno poročali o turnirju. Razne netočnosti so bile seveda vsaj deloma razumljive, ker so morali listi z ozirom na izredno zanimanje čitateljev pisati za časa turnirja toliko o šahu, da je ta naloga pripadla deloma tudi novinarjem, ki prej s šahom niso imeli še nikdar posla. Posebni turnirski Presbiro je skušal v splošnem objektivno regulirati točnost poročil za časopisje in radio. Za publiko v turnirskem poslopu pa je izdajal tudi večkrat na dan komunikacije o stanju na šahovskem bojišču.

Posebno omembo in pohvalo pa zasluži vzorno urejeni turnirski dnevnik, »Bjulletenju moskovskega mednarodnega šahmatnega turnira«. Izhajal je ves čas turnirja in še nekaj dni pozneje, skupno 25 števil. To je prvič v zgodovini šaha, da je ob turnirju izhajal poseben dnevnik, posvečen izključno šahu, oziroma šahovskemu turnirju. In to na 4 straneh kvart formata v 20.000 izvodih! Za toliko izvodov je imel namreč predpisano dovoljenje. Pa je bil vedno takoj razprodan. Urednik je pravil, da bi moral imeti nad 30.000 izvodov, če bi hotel ustreči vsem interesantom. V turnirskem poslopu so se ljudje nastavljali v vrste, da so list pravočasno dobili, ko je prišel iz

tiskarne. »Bjulleten« je prinašal vedno že drugi dan vse partije, igrane dan prej na turnirju, včasih pa tudi takoj z analitičnimi opombami, sicer pa so izšle važnejše partije pozneje še enkrat glosirane v listu, eventualno tudi po večkrat, če so analize odkrile kakšne nove momente. List je imel seveda cel štab urednikov. Posebno spreten je bil tisti, ki je imel nalogo, da od časa do časa dobi od vsakega udeleženca kakšen interview. Zasedoval nas je tako dolgo po hotelu ali turnirskih dvoranah, da je dobil od nas zaželene izjave. Te so potem navadno izšle nekoliko netočno reproducirane kakor je to menda že pri vseh intervjujih na svetu običaj. Morali smo pripovedovati o otvoritvah, ki jih najrajši igramo, o svojem šahovskem okusu itd., zlasti pa vsakokrat o svoji sodbi o igri ruskih mojstrov v turnirju. »Bjulleten« je prinašal tudi originalne šahovske probleme in študije problemskega mojstra Troickega in drugih problematikih komponistov, posvečene udeležencem turnirja; dalje vedno nove fotografije in izvrstne karikature udeležencev turnirja, ki so jih delali najboljši ruski umetniki. Pa še prigodnostne pesmi ter epigrame. Srečanje med Čehoverom in gđc. Menčikovo, ki je, kakor znano, po očetu češkega pokolenja, je pesnik takole ovekoval:

Hči Čeha Vera

jedva ni premagala
Čehovera.

A pravočasno je napravil
ta Čehover »razmeniček« (= zamenjavo)
in izgubila je

hči Čeha — Vera Menčik.

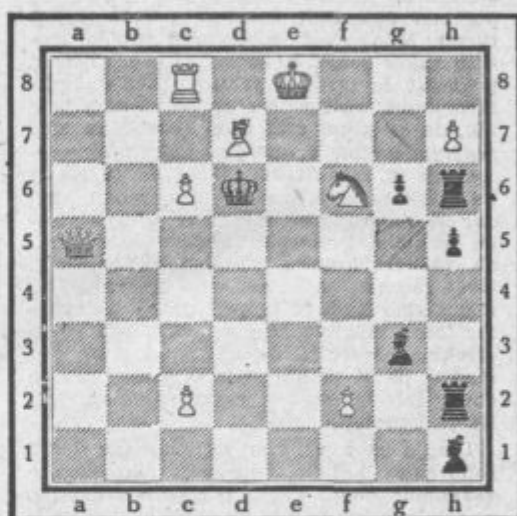
O moskovskem turnirju bo nastala tudi majhna literatura v Rusiji. Že pred turnirjem je izšla posebna knjižica s fotografijami in življenjepisnimi podatki vseh udeležencev, v informativne svrhe pred vsem za obiskovalce turnirja. Sedaj bo izšla še obsežna turnirska knjiga. Za turnirja so nas portretirali najboljši ruski slikarji, nekateri od njih so se nalašč za to pripekljali iz Leningrada. Zbirka portretov vseh udeležencev turnirja bo v kratkem izšla v posebni knjigi.

Zadnji turnirski dan je bil nekakšen derby. Naval občinstva je bil posebno velik. Tudi že nekatere prejšnje dni je morala policija na konjih delati red med radovednejši pred turnirskim poslopjem, ki so enkrat celo zausavili ves promet na ulici. Zadnji dan je zato 50 redarjev cerniralo vso okolico muzeja, nihče se v njegovem območju ni smel niti ustavljati. Cela vrsta znamenitih osebnosti je bila zbrana zadnji dan v turnirskih dvoranah; vnanji minister Litvinov, več drugih ministrov in višjih generalov, vodja Čeljuskinove ekspedicije prof. O. J. Smidt, stratosferni letalec Prokofjev, komponist Prokofjev, razni drugi dostojanstveniki, literati, rekorderji itd. Češkoslovaški poslanik je prihitel osebno čestitat Flohru. Vsi ti znameniti poset-

niki turnirja so bili drugi dan vestno registrirani v časopisju, kakor pri kakšni veliki družabni prireditvi. Občinstvo je bilo seveda zadnji dan tudi posebno nervozno in ko sta Botvinnik in Flohr drug za drugim remizirala ter si tako razdelila prvo mesto, je občinstvo Botvinnika za uspeh pozdravilo s takim navdušenjem, da so morale biti ostale partije za nekaj minut prekinjene.

D a l j e

Problem 121
F. Metzner

Mat v treh potezah
Rešitev problema 120

1. Da1—e5.

ZA BISTRE GLAVE

Rešitev k št. 249

(Stava)

Koščen obroč je dal vrstni v les živega drevesa in je potem leseni obroč tako izrezal, da je šel skozi koščeni obroč.

Rešitev k št. 250

(Ahilova naloga)

Ahil bo rabil toliko časa, kolikor znaša vsota neskončne vrste $\frac{1}{2} + \frac{2}{4} + \frac{3}{8} + \frac{4}{16} + \dots$, če vzamemo čas, v katerem bi pretekel vso progo z nezmanjšano brzino, kot enoto. Vsota vrste je 2. Ahil bo tedaj rabil dvakrat toliko časa nego z enakomerno brzino.

Rešitev k št. 251

(Gibanje kazalcev na uri)

Sekundni kazalec se postavi do vsakega obeh drugih kazalcev v minuti dvakrat vzporedno. To bi dalo 5760 vzporednih postav, a pri tem odpade toliko postav, kolikorkrat se oba ta kazalca v enem dnevu zavrtita. Število je tedaj 5736.

H U M O R

»Spet vas je obiskal drug zaročenec, Tončka! Zdaj vendar ne boste trdili, da je bil tudi ta — brat?«

»Pač, milostiva — brat je mojega bivšega zaročenca!«

»To je Rembrandtova slika!«

»Kaj? Potem je pa gotovo preslikal staro sliko iz koledarja, ki visi v naši ložnici!«

TRIF TRAR

USEL JE

TRIF TRAR

POSKUSNO STRELJANJE

GLAVOSEK ANEKDOTE

Crassus

Šest črk: Koseski kmeta je označil. Obglavi ga — ne bo se predrugačil; učenar dalje še živi, to kaže nam od dveh plati. Še enkrat sèkl! po srbsko se bo spačil. Pa tretji sèk: za pójanje kobil, a v Nišu strto slamo boš dobil. Še nov zamah: sedaj pomeni »kajtie«, ta »kerc« utegneš po Prekmurskem najti.

REŠITEV KRIZALJKE V ŠT. 24

bob, Venev, jamamaj, Reger, dud, šiliš, Rab Ibar, milim, R. U. R., Seges (tica), rama mar, Sinis, Gog. — Ona guli Lugano.

REŠITEV CRKOVNICE V ŠT. 24.

Labá, rum, labarum; Mura, bal.

LOČENI, NE DA BI VEDELI

Na Francoskem se je neredko dogajalo, da so bili možje ali žene, a največkrat žene, ločeni, ne da bi za to vedeli. Nov zakon je naredil temu konec; določa do 2 leti ječe in denarno kazen do 100.000 frankov za osebe, ki se jim bi dokazalo, da so »na sleparski način z nepravilnimi podatki za hrbtno svojega zakonca in brez njegove vednosti dosegli ločitev zakonca«. Kazniv je že poskus. V ponovnem primeru se mora izreči najvišja zaporna kazen! Prevečkrat se je namreč zgodilo, da se je zakonskemu možu, ki se je hotel izogniti skandalu ali je hotel doseči ločitev v svojo korist, ločitev posrečila, ne da bi žena o tem sploh kaj vedela. Pri tem je prišlo že kar v navado, da je bil poziv k poravnalnemu ali ločitvenemu postopku na podlagi napačnih podatkov napačno adresiran ter se je vrnil, ker ga pošta ni mogla dostaviti; ali pa je mož kratko in malo izjavil, da je trenuino bivališče njegove žene neznano.

GLAS CESARJA FRANCA JOZEFA

Muzej madžarskega parlamenta je ondan dobil od bivšega guvernerja na Reki dragoceno pločo, na kateri je bil l. 1915 zabeležen glas starega gospoda Procháske, kakor so Čehi psevdonimno med seboj imenovali cesarja Franca Josipa I. Za madžarske in avstrijske legitimiste ima ta disk vrednost pristne svetinje, saj po vsem videzu drugega takega ni nikjer na svetu. Starokopitni vladar, ki je preminul naslednje leto, je vselej kazal odpor proti sleherni novotarji v tehniki. Mrzil je telefon prav tako, kakor gramofon in celo pisalni stroj v tolikšni meri, da ni maral podpisati listine, ki ni bila docela z roko napisana. (n)

Svoboda

Ko je bilo treba Napoleona izvoliti za dosmrtnega konzula, je njegov general St. Hilaire naročil svojemu polku, naj se zbere na vežbališču. Nato je imel približno tak-le nagovor:

— Tovariši! Narod je sklenil, da se Napoleon izvoli za dosmrtnega konzula. Volilna dolžnost čaka tudi vas. Nočem nikogar omejevat v svobodi ali mu kratiti pravico, da voli po svoji vesti. Volite, kogar hočete, toliko pa pripominjam, da bom dal prvega, ki bo glasoval za drugega kot za Bonaparta, takoj ustreliti!

Živela republika ...

Kralj-vojak

Med anekdotami v Zisu št. 4 z dne 20. jan. t. l. je omenjeno, da je kralj Henrik IV. padel na bojišču. Bil je res velik junak, toda padel ni kot vojak, marveč ga je zabodel menih Ravallac (l. 1610.). Henrik IV. je znan po svoji izjavi, ki jo je dal, ko je nenadoma postal francoski kralj. Henrik je bil hugenot, nato pa je takoj prestopil v katoličanstvo.

Poslednje olje

Lord Chesterfield in lord Paton sta bila nekoč skupno na potovanju. Ko sta stopila v gostilno, je zgrmela s stropa svetilka baš na Patona, ki je bil v hipu ves polit z oljem.

— Še ubila bi me bila lahko, se je jezil Paton nasproti prijatelju.

— Najbrže so to že slutili, ga je potolažil Chesterfield, in zato niso hoteli, da bi umril brez poslednjega olja.

DRVAR (R. Schneider — izrezanka)